

Notes on the "Bailout" Financial Crisis

από τον George Caffentzis, ΗΠΑ, φθινόπωρο 2008

0. Αυτές οι σημειώσεις για την πολιτική-οικονομική κρίση γράφτηκαν τον περασμένο μήνα ενώ πολλές αμερικανικές οικονομικές εταιρίες, όντως εθνικοποιήθηκαν, ως απάντηση στην πτώχευση διάφορων σημαντικών επενδυτικών και εμπορικών τραπεζών. Οι σημειώσεις έχουν ως κίνητρο το γεγονός ότι έχει υπάρξει εντυπωσιακά μικρή πολιτική δραστηριότητα σε δρόμους, αίθουσες συνδικαλιστικών ενώσεων, κοινότητες συνταξιούχων στη χώρα που να απαιτούν μια λύση της κρίσης προς τα συμφέροντα των εκατομμυρίων εργαζομένων που χάνουν τώρα μισθούς, στέγη και συντάξεις.

Βεβαίως ούτε και οι πιο υποχωρητικές οργανώσεις καθώς και οι ενώσεις συνταξιούχων δεν κλήθηκαν να συμμετάσχουν στις διαπραγματεύσεις σχετικά με τη νομοθεσία.

Οφείλεται αυτή η έλλειψη προσοχής προς τα συμφέροντα των εργαζομένων στην τακτική του «shock» που χρησιμοποίησε η κυβέρνηση Μπους για να προωθήσει τη νομοθεσία «bailout»¹;

Πιθανώς, αλλά επίσης θεωρούμε ότι τα χρήματα, και ο χρηματοοικονομικός τομέας της κεφαλαιοκρατίας που ασχολείται άμεσα με αυτά, έχουν υπάρξει εγγενώς αδιαφανή στην ταξική πολιτική ανάλυση για περισσότερο από έναν αιώνα. (Η τελευταία φορά που υπήρξε μια ενσυνείδητη συζήτηση στην εργατική τάξη σε εθνικό επίπεδο σχετικά με τη νομισματική πολιτική (*the money form*) ήταν οι εκλογές του 1896 όταν διακυβευόταν η μοίρα του χρυσού ως μονάδας ανταλλαγώνⁱⁱ)

Ο σκοπός αυτών των σημειώσεων είναι να παρουσιαστεί σχεδιαγραμματικά ένας τρόπος κατανόησης της κρίσης σαν να αναπτύσσεται μέσα από τους ταξικούς αγώνες που λαμβάνουν χώρα στις ΗΠΑ και διεθνώς την τελευταία δεκαετία. Αυτό μπορεί να είναι χρήσιμο, πιστεύω, καθώς εάν οι ταξικοί αγώνες είχαν τη δύναμη να δημιουργήσουν την κρίση, τότε η κατανόησή της μπορεί να μας δείξει το δρόμο για να βγούμε από την κρίση με περισσότερη δύναμη.

1. Οι οικονομικές κρίσεις είναι δύσκολο να κατανοηθούν από την πλευρά της ταξικής πολιτικής, γιατί το δικό μας μοντέλο των ταξικών αγώνων μέχρι σήμερα είναι ακόμα η βιομηχανία όπου η εργατική δύναμη αγοράζεται (μέσω της πληρωμής του μισθού) από τις καπιταλιστικές εταιρίες και αναγκάζεται να εργαστεί μαζί με τις μηχανές και άλλα *input* για να παράξει ένα προϊόν που πωλείται για το κέρδος. Οι εργαζόμενοι αναγκάζονται να εργαστούν σκληρότερα, περισσότερο, πιο επικίνδυνα ή/και πιο παραγωγικά προκειμένου να πραγματοποιηθεί μεγαλύτερο κέρδος. Αποκρίνονται σε αυτό το καθεστώς εργασίας με έναν συνδυασμό μέσων, από τη συμμόρφωση μέχρι χίλιους και έναν τρόπο παθητικής αντίστασης μέχρι τις απεργίες και τις καταλήψεις εργοστασίων, ενώ οι κεφαλαιοκράτες επινοούν στρατηγικές για να αντισταθούν σε αυτήν την αντίσταση. Αυτός ο αγώνας μπορεί να πάρει μια μυριάδα μορφών (που μερικές φορές περιλαμβάνουν τις πιο εκλεπτυσμένες εφαρμογές των κοινωνικών και ψυχολογικών επιστημών και μερικές άλλες τις πιο βάνουσες μορφές δολοφονίας και βασανιστηρίων), αλλά το βιομηχανικό μοντέλο είναι κατηγορηματικά απλό: οι εργαζόμενοι αντιστέκονται στην εκμετάλλευση και οι κεφαλαιοκράτες αντιστέκονται στην αντίστασή τους. Με τα κέρδη και τις αμοιβές να κινούνται συχνά αντιστρόφως. Όλα αυτά είναι φαινομενικά απλά, αλλά μπορούν να γίνουν περίπλοκα επειδή σε έναν αγώνα υπάρχουν πολλές εξαπατήσεις και κόλπα που εφαρμόζει η κάθε πλευρά, τόσο στην άλλη πλευρά όσο και στους παρατηρητές (τωρινούς και μελλοντικούς).

Όταν ερχόμαστε στο χρήμα και τις χρηματοοικονομικές (*financial*) εταιρίες που το χειρίζονται (τράπεζες, εταιρίες ενυπόθηκου δανείου, και άλλες εταιρίες στην χρηματοοικονομική αγορά [*money market firms*]) αυτό το μοντέλο των ταξικών αγώνων φαίνεται να μη λειτουργεί. Γιατί; Υπάρχουν τουλάχιστον τρεις κύριοι λόγοι.

Κατ' αρχάς, τα χρήματα είναι αρκετά ένα διαφορετικό «προϊόν» (*product*) είτε από τα φυσικά πράγματα όπως τα αυτοκίνητα είτε τις υπηρεσίες όπως το μασάζ. Είναι λιγούλακι μυστήριο. Λέξεις που συνδυάζουν φιλοσοφία και νεκρομαντική όπως «μαγικό», «φетиχιστικό» και «οικουμενικό» χρησιμοποιούνται συχνά για να περιγράψουν το χρήμα και να δώσουν άμεσα την εντύπωση ότι, σε σύγκριση με τα άλλα προϊόντα, οι συνηθισμένοι κανόνες δεν ισχύουν. Παραδείγματος χάριν, το χρήμα είναι ένα μοναδικό είδος εμπορεύματος (*commodity*), γιατί ανταλλάσσεται με όλα τα άλλα προϊόντα, ένας ρόλος που δεν διαδραματίζει κανένα άλλο προϊόν.

Δεύτερον, ενώ οι βιομηχανικές ή εμπορικές εταιρίες προϋποθέτουν την παραγωγή και την πώληση μη νομισματικών εμπορευμάτων προκειμένου να «κάνουν χρήματα», οι χρηματοοικονομικές εταιρίες κάνουν "χρήματα από το χρήμα". Φαίνονται να λειτουργούν σε μια αφηρημένη σφαίρα χωρίς μια χωρική θέση. Αυτό προσθέτει στο απόκοσμο των χρηματοοικονομικών εταιριών που κατά τη διάρκεια της ιστορίας της

κεφαλαιοκρατίας έχουν προκαλέσει ταυτόχρονα γοητεία και εκθρόνηση σε άλλους κεφαλαιοκράτες και στους εργαζομένους.

Τρίτον, απαιτούν μια διαφορετική μορφή προσόδου (*income*) από ότι οι άλλοι κεφαλαιοκράτες και εργαζόμενοι: Τόκους. Όσον αφορά το να βγάλουν χρήματα, το κάνουν υπό μορφή τόκου στα δάνεια σε κεφαλαιοκράτες (που πληρώνουν τον τόκο από τα κέρδη τους) και σε εργαζομένους (που πληρώνουν τον τόκο από τους μισθούς τους). Με άλλα λόγια, για τις χρηματοοικονομικές εταιρίες η «δημιουργία» γίνεται «κάπου αλλού», από τους εργαζομένους που εργάζονται για τους μη χρηματοοικονομικούς κεφαλαιοκράτες. Αυτούς που εργάζονται σε χρηματοοικονομικές εταιρίες μπορεί να τους εκμεταλλεύονται--π.χ., εξαναγκάζοντάς τους να απασχοληθούν πολλές ώρες και πληρώνοντάς τους με άχρηστα μπόνους σε μετοχές--αλλά η πρόσοδος που λαμβάνουν οι ιδιοκτήτες αυτών των εταιριών δεν προέρχεται από τις προσπάθειες των υπαλλήλων να παράγουν ένα προϊόν. Προέρχεται από τα κέρδη και τους μισθούς εκείνων που πήραν τα δάνεια και που, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν είναι οι υπάλληλοί τους.

Από πού προέρχεται το δικαίωμα να κερδίζουν τους τόκους; Πώς καθορίζεται; Αυτά τα είδη ερωτήσεων στοιχειώνουν την κατανόηση των χρηματοοικονομικών εταιριών, δεδομένου πως σε μια κοινωνία όπου η εργασία είναι η πηγή αξίας ο τόκος φαίνεται να είναι σαν μια "δημιουργία από το τίποτα"!

2. Από όλες αυτές τις απόψεις, οι χρηματοοικονομικές εταιρίες δεν ταιριάζουν στο βιομηχανικό μοντέλο της ταξικής πάλης. Αναμφισβήτητα υπάρχει μια μορφή πάλης όπου οι χρηματοοικονομικές εταιρίες από τη φύση τους εμπλέκονται και έχει αρχαία προέλευση: ο αγώνας του χρεώστη εναντίον του πιστωτή. Γιατί όταν μια εταιρία δανείζει τα χρήματα σε ένα πρόσωπο ή σε μια εταιρία, ο χρεώστης κάνει μια υπόσχεση να ξεπληρώσει αυτό το δάνειο με τον τόκο σε κάποια στιγμή στο μέλλον. Η αποτυχία αποπληρωμής στους αρχαίους χρόνους οδηγούσε συχνά στη σκλαβιά ή τον ακρωτηριασμό, για παράδειγμα σύμφωνα με τη διάσημη "λίμπρα της σάρκας" ο πιστωτής είχε την άδεια να κόψει κομμάτι από το σώμα του αθετούντος χρεώστη. Στη σύγχρονη κεφαλαιοκρατία, εκτός από τις εγκληματικές κυρώσεις στις πιο κατάφορες περιπτώσεις, η μη αποπληρωμή των δανείων οδηγεί στην πτώχευση τις κεφαλαιοκρατικές εταιρίες, σε κατασχές στην ιδιοκτησία και το μελλοντικό εισόδημα για τους εργαζομένους. Αυτό το είδος αγώνα (για να πληρώσεις ή για να μην πληρώσεις το χρέος) είναι βασισμένο στην απειλή της παραβίασης των συμβολαίων, όχι επάνω στη θεμελιώδη φύση του συμβολαίου των μισθών η οποία είναι εγγενώς εκμεταλλευτική.

Ένας αγώνας είναι ξεκάθαρα υπό εξέλιξη στις ΗΠΑ σήμερα σχετικά με το χρήμα και την οικονομία, αλλά πώς μπορούμε να τον κατανοήσουμε καλύτερα; Εργαζόμενοι εναντίον Κεφαλαιοκρατών, Χρεωστές εναντίον Πιστωτών, ή με κάποιο καινούριο τρόπο; Ποια είναι τα πολιτικά αιτήματα που εκφράζονται σε αυτήν την κρίση;

3. Για να απαντήσουμε σε αυτές τις ερωτήσεις πρέπει να επιστρέψουμε στα βασικά και στο πώς αυτά εφαρμόζονται στο σύγχρονο καπιταλισμό. Πριν εξεταστούν τα ιδιαίτερα στοιχεία της νομοθεσίας "bailout", όμως, ας ρίξουμε μια ματιά στα στοιχεία του καπιταλισμού που εμπλέκονται: Ο, ο χρηματοοικονομικός τομέας. Β, ο βιομηχανικός και εμπορικός τομέας και Ε, η εργατική τάξη. Αναγνωρίζουμε ότι αυτό μπορεί να μοιάζει εξωτερικά με μια ψυχρή ματιά, αλλά έχουμε δύο πράγματα να πούμε για το ύψος μας: (1) αν και ψυχρό, το περιεχόμενο αυτής της ανάλυσης αφορά τη μοίρα των εκατομμυρίων των ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένης και της δικής μας, και (2) ο ρυθμός αυτής της ανάλυσης έχει γίνει σκόπιμα βήμα προς βήμα για να επιβραδύνει την ταχύτητα της σκέψης σχετικά με αυτήν την κρίση προκειμένου να καταπολεμήσει την τεχνητή επιτάχυνση με την οποία η κυβέρνηση Μπους και οι σύμμαχοί της την έχουν εμποτίσει.

Υπάρχει, αναμφισβήτητα, μια πιο λεπτομερής ανάλυση που στο μέλλον θα απαιτηθεί τελικά, που θα αναγνωρίζει ότι η εργατική τάξη έχει πολλές διαιρέσεις και ιεραρχίες και ότι οι κεφαλαιοκρατικές εταιρίες διαιρούνται όχι μόνο σε τομείς αλλά και σε πολλά διαφορετικά μεγέθη και κλίμακες. Το πιο σημαντικό είναι να αναγνωρίσουμε ότι οι εργαζόμενοι που συμμετέχουν σε αυτήν την ιστορία δεν είναι απλά εκείνοι στο έδαφος των ΗΠΑ.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα στοιχεία, θα πρέπει να εξετάσουμε τις σχέσεις και τη διαπάλη μεταξύ του Ο-Β, του χρηματοοικονομικού τομέα και του βιομηχανικού και εμπορικού τομέα, του Ο-Ε, του χρηματοοικονομικού τομέα και της εργατικής τάξης και, φυσικά, Ε-Β, της εργατικής τάξης και του βιομηχανικού και εμπορικού τομέα. Κατά συνέπεια υπάρχει ένας ενδοταξικός και επίσης ένας διαταξικός αγώνας, δηλ., μια πάλη μεταξύ των αμοιβών και των κερδών και των αμοιβών και του τόκου, αλλά επίσης και μια μεταξύ των κερδών και του τόκου. Η είσοδος των αμοιβών στην ταξική εξίσωση που αφορά την οικονομία είναι πολύ σημαντική επειδή έχει υπάρξει μια βαθιά μετατόπιση στο 20ό αιώνα σχετικά με την έννοια του τόκου. (Αυτός είναι ένας λόγος για τον οποίο, αν και πολύ σημαντική, η εργασία του Μαρξ στο κεφάλαιο III είναι μόνο περιορισμένης βοήθειας σε αυτήν την περίοδο). Στον 19ο αιώνα και πριν, οι εργαζόμενοι δεν ήταν ποτέ σημαντικοί άμεσοι παίκτες στον οικονομικό κόσμο, δεδομένου του ότι δεν είχαν σχεδόν καμία ιδιοκτησία που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως επιβηθητική εγγύηση για να πάρουν δάνεια από τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα και δεν είχαν σχεδόν καμία αποταμίευση που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως κατάθεση στις τράπεζες. Στην πραγματικότητα, οι πολλές σωματειακές οργανώσεις

αμοιβαίας ενίσχυσης (*mutual aid*) και πίστωσης που εμφανίστηκαν τον 19ο αιώνα οφείλονταν στο γεγονός ότι οι τράπεζες και άλλα χρηματοοικονομικά ιδρύματα θεωρούσαν πως έχουν μόνο τους κεφαλαιοκράτες (μεγάλους και μικρούς) ως πελάτες τους ή ότι οι εργαζόμενοι ήταν υπερβολικά καχύποπτοι προς το να παραδώσουν τις σκληρά κερδοσήμενες αποταμιεύσεις τους στα χέρια του οικονομικού κεφαλαίου. Τα πράγματα δεν είναι πλέον έτσι. Συνεπώς, όταν μιλάμε για τη οικονομική κρίση στο 21ο αιώνα, πρέπει να μιλήσουμε για τη ενδοταξική σύγκρουση καθώς επίσης και για τη σύγκρουση μεταξύ των φπατριών του κεφαλαίου.

4. Ποια είναι η πηγή της οικονομικής κρίσης και του "bailout"; Καταρχάς, φαίνεται σαν κάθε άλλη οικονομική κρίση στην ιστορία: η ανικανότητα των χρεωστών να ξεπληρώσουν τα παλαιά δάνεια και η ανικανότητα των χρηματοοικονομικών εταιριών να χορηγήσουν νέα δάνεια. Αντί των χρημάτων που δημιουργούν χρήματα από το τίποτα, έχουμε τώρα τα χρήματα που δεν δημιουργούν τίποτα.

Υπάρχουν δύο λόγοι για τους οποίους αυτή η κρίση είναι σύγχρονη: (α) έχει τις ρίζες της στην κατάσταση της αμερικανικής εργατικής τάξης και (β) έχει τις ρίζες της στην παγκοσμιοποίηση των οικονομικών ροών.

Η αδυναμία αποπληρωμής έχει περισσότερο να κάνει με τους ιδιοκτήτες σπιτιών της εργατικής τάξης παρά με τους κεφαλαιοκράτες που δεν είναι σε θέση να πουλήσουν την παραγωγή τους για ένα κέρδος αρκετά μεγάλο ώστε να πληρώσουν τον τόκο στα δάνειά τους (που ήταν το συνηθισμένο σενάριο κρίσης στο 19ο αιώνα). Σε αυτήν την περίπτωση οι μισθοί των εργατών δεν ήταν αρκετά μεγάλοι ώστε να πληρώσουν τον τόκο και το αρχικό ποσό των δανείων που πήραν για να αγοράσουν τα σπίτια τους. Εάν οι εργαζόμενοι κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών λάμβαναν ουσιαστικές αυξήσεις του μισθού, δεν θα είχε υπάρξει η οικονομική κρίση το φθινόπωρο του 2008. Θα ήταν σε θέση να συμβαδίσουν με τις αυξανόμενες πληρωμές που απαιτούνται από τα συχνά περίεργα μεταβλητά επιτόκια των ενυπόθηκων δανείων που διαπραγματεύτηκαν. Όμως, δε συνάβει αυτό. Στη πραγματικότητα, υπήρξε ένας γύρος στασιμότητας των πραγματικών αμοιβών την ίδια την στιγμή που η στεγαστική αγορά άνηθε και οι τιμές των σπιτιών φούσκωναν. Έτσι, υπό μια σημαντική έννοια, η ανικανότητα να στηριχτεί ένας επιτυχής αγώνας για τους μισθούς στις ΗΠΑ του 21ου αιώνα είναι η καρδιά της παρούσας οικονομικής κρίσης.

Η δεύτερη πτυχή της κρίσης είναι ο περιορισμός στη ροή των νέων επενδυτικών κεφαλαίων στο αμερικανικό οικονομικό σύστημα. Ήταν μέσω των απέραντων ροών του κεφαλαίου στον οικονομικό τομέα (ειδικά από την Κίνα) που οι αμερικανικές χρηματοοικονομικές εταιρίες οδηγήθηκαν να προσφέρουν υποθήκες και να επεκτείνουν τη πίστωση στους αμερικανικούς κεφαλαιοκράτες και τους εργαζομένους. Και εδώ η λέξη "ροή" είναι σημαντική, γιατί για όσο χρονικό διάστημα υπάρχει νέο κεφάλαιο που μπαίνει στον τομέα, τα "κακά" δάνεια που θα μπορούσαν να «κυλάνε» (*roll over*), και οι πληρωμές να καθυστερούν χωρίς κάποιο σοβαρό πρόβλημα. Όμως, όταν υπάρχουν σημαντικοί περιορισμοί σε αυτές τις ροές, οι μηχανισμοί αναβολής (*mechanisms of deferral*) δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν και τα δάνεια μένουν απλήρωτα ενώ νέα δάνεια δεν μπορούν να συναφθούν.

Υποθέτω ότι η Κίνα ήταν η σημαντικότερη αιτία του περιορισμού των ροών στις ΗΠΑ για δύο λόγους. Ο πρώτος είναι η πρόσφατη μείωση του ποσοστού αύξησης της κινεζικής οικονομίας που δείχνει ότι έχει υπάρξει μια πτώση στο μέσο ρυθμό κέρδους στην Κίνα. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι οι κινέζοι εργάτες βρέθηκαν πρόσφατα σε θέση να αυξήσουν εντυπωσιακά τις αμοιβές τους και να καλύτερέσουν τις συνθήκες εργασίας τους. Αυτό έχει οδηγήσει σε αυξανόμενη κινεζική επένδυση μέσα στην ίδια την Κίνα και στην καλλιέργεια της εγχώριας αγοράς από τον κυβερνητικό προγραμματισμό. Αυτές οι τάσεις έχουν πρόσφατα προκαλέσει δυσμενείς επιπτώσεις στις ροές της κινεζικής ξένης επένδυσης στον χρηματοοικονομικό τομέα των ΗΠΑ και είναι ένας λόγος για τον οποίο η αμερικανική κυβέρνηση πρέπει να επανορθώσει για το έλλειμμα.

Κατά συνέπεια βλέπουμε πως η κρίση των υποθηκών στις ΗΠΑ είναι το αποτέλεσμα της επίδρασης δύο προλεταριάτων: (1) η ανικανότητα των προλεταρίων των ΗΠΑ να αυξήσουν τους μισθούς τους (δεν έχει υπάρξει σχεδόν καμία απεργία μεγάλης σημασίας στις ΗΠΑ στα τελευταία έτη) και η στήριξη των εργαζομένων στην πίστωση και την ορθότητα να ικανοποιήσουν τις ανάγκες επιβίωσής τους (παραδοσιακά ιδιότητες των εισοδηματιών) και (2) η επιτυχία του κινεζικού προλεταριάτου μέσα από χιλιάδες απεργίες και διαμαρτυρίες, να αυξήσει τους μισθούς και να εξαναγκάσει να γίνει περισσότερη επένδυση στην κοινωνική αναπαραγωγή του.

5. Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις αιτίες που πηγάζουν από τον ταξικό αγώνα, ας εξετάσουμε τη νομοθεσία "bailout" σαν ένα σύνολο "deals" μεταξύ των διαφορετικών στοιχείων του σύγχρονου καπιταλισμού (που συντονίζεται από το κράτος). Ως "deal" εννοούμε κάτι σαν σιωπηρή συμφωνία που μερικές φορές εμφανίζεται αλλά συνήθως υποβόσκει μέσα στην επίσημη νομοθετική διατύπωση ενός κοινωνικού συμβολαίου. Χρησιμοποιούμε αυτήν την γλώσσα για να δείξουμε ότι η έννοια ενός κοινωνικού συμβολαίου είναι πολύ επίσημη και ειρηνική ως δομή για να καταγράψει τις συχνά αδήλωτες πτυχές αυτών των συμφωνιών που εξαρτώνται από την κατάσταση των σχέσεων εξουσίας και προκύπτουν από έναν παρατεταμένο και ατελείωτο αγώνα. Οι

αντίπαλοι μπορούν να συμφωνήσουν σχετικά με τους κανόνες μιας πάλης έως ότου οι ίδιοι οι κανόνες να τεθούν σε διαπάλη.

Ας πάρουμε κάθε έναν από αυτούς τους τομείς και ας εξετάσουμε το deal που τους προσφέρει το κράτος περιληπτικά:

Ο (ο οικονομικός τομέας): Αυτός ο τομέας συναινεί σε ακόμα-προς-ανακοίνωση, κυβερνητικά επιβεβλημένους, ασαφείς (*open ended*) περιορισμούς στην ελευθερία της δράσης τους και την κυβερνητική ρύθμιση των κινήσεων του χρηματικού του κεφαλαίου. Συμφωνεί επίσης με την εθνικοποίηση, τουλάχιστον προσωρινή, ορισμένων κλάδων της βιομηχανίας. Σαν αντάλλαγμα θα λάβει μια μεγάλης κλίμακας "κοινωνικοποίηση" των απωλειών λόγω χρεών στο σύνολο των δραστηριοτήτων του (*across the board*) (όχι μόνο στα αποκαλούμενα ενυπόθηκα δάνεια *subprime*ⁱⁱⁱ). Σιωπηρά υπάρχει μια υπόθεση ότι αυτή η κοινωνικοποίηση δεν θα είναι ανταγωνιστική (δηλ., το προσωπικό που θα εμπλακεί στην επιλογή των χρεών που θα εξαγοραστούν από την κυβέρνηση δεν θα προσπίσει μόνο τα κυβερνητικά συμφέροντα).

Β (βιομηχανικός και εμπορικός τομέας): Αυτός ο τομέας συμφωνεί να υποστηρίξει τη "διάσωση" του χρηματοοικονομικού τομέα σε αντάλλαγμα με μια κυβερνητική εγγύηση συνεχούς πρόσβασης σε πιστώσεις (το τέλος της "συμπίεσης των πιστώσεων"^{iv}) και την έμμεση αποδοχή του όρου ότι η αρχή-- "πάρα πολύ μεγάλος για να συντριβεί" -που χρησιμοποιήθηκε για να κρίνει ποιες εταιρίες στο χρηματοοικονομικό τομέα θα ήταν "εγγυημένα έξω" (*bailed out*), θα εφαρμοστεί και σε αυτόν τον τομέα.

Ε (η εργατική τάξη): Αυτή η κατηγορία συμφωνεί με μια δραματική μείωση μισθών είτε μέσω του -εμπνευσμένου από το χρέος- πληθωρισμού και της υποτίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας είτε την ληστεία του Ταμείου κοινωνικής ασφάλισης είτε και με τα δύο σε αντάλλαγμα με την επιστροφή σε σχετικά πλήρη απασχόληση σχετικά γρήγορα.

Η διαμόρφωση των σχέσεων μεταξύ του Ο, Β, Ε στο άμεσο μέλλον περιγράφεται κατωτέρω:

Ο-Β (η σχέση μεταξύ του τόκου και του κέρδους και οικονομικούς και βιομηχανικούς κεφαλαιοκράτες). Αυτή η ερχόμενη περίοδος θα επαναθέσει την αιώνια σύγκρουση μεταξύ του χρηματοοικονομικού τομέα (και της αξίωσής του στον τόκο) και του βιομηχανικού και εμπορικού τομέα (και της αξίωσής τους σε "κέρδη της επιχείρησης") μετά από μια περίοδο ηγεμονίας του χρηματοοικονομικού τομέα. Η οικονομική ρητορική θα γεμίσει με δηκτικές παρατηρήσεις για τους μάγους του αγνού χρήματος και τους πυραυλικούς επιστήμονες που προσγειώνουν τα βλήματά τους σε φλιτζάνια τσαγιού και την ανάγκη για "πραγματικές" επενδύσεις (ειδικά στον τομέα της ενέργειας).

Ο-Ε (η σχέση μεταξύ των μισθών και του τόκου ή της εργατικής τάξης και των οικονομικών κεφαλαιοκρατών). Η ερχόμενη περίοδος θα είναι, αφ' ενός, παρά μια τεράστια προς τα κάτω πίεση στους μισθούς, κορεσμένη από αιτήματα παραγραφής χρεών ή τη δευτέρα παρουσία και, αφετέρου, δρακόντιες κυρώσεις για το σπάσιμο των συμφωνιών δανείου, για την καθυστέρηση στο πρόγραμμα υποθηκών, και για την ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΗ αποστολή χρημάτων για να καλυφθούν οι πιστωτικές κάρτες.

Β-Ε (η σχέση μεταξύ των μισθών και των κερδών, και μεταξύ των εργαζομένων και του βιομηχανικού και εμπορικού κεφαλαίου). Η κοινωνία της «ιδιοκτησίας»^v της Κυβέρνησης Μπους θα αρχίσει να φαίνεται περίεργη. Κατά συνέπεια, οι προσπάθειες των εργατών να επανακτήσουν τα προηγούμενα επίπεδα εισοδήματός τους δεν θα στηρίζονται πλέον στην εύρεση μιας χρηματοπιστωτικής διεξόδου (μέσω της ιδιοκτησίας μετοχών ή την αγορά σπιτιών) αλλά θα πρέπει να αντιμετωπίσουν το κεφάλαιο άμεσα, γύρω από τον αγώνα των μισθών.

Όλες οι τάξεις και οι τομείς, εντούτοις, συμφωνούν ότι ένα μεγάλο μέρος της ιδεολογίας και μερικές από τις πρακτικές του νεοφιλελευθερισμού θα μετατραπούν σε αναμνηστικά. " Η κυβέρνηση" τώρα παίζει το ατού της "διακυβέρνησης"^{vi} σε όλα τα επίπεδα της οικονομίας (μη γελαστούμε, φυσικά, ότι το κράτος στόχευε ποτέ να «αργοσβήσει» όπως μερικοί μεταμοντέρνοι φιλόσοφοι οδηγήθηκαν να πιστέψουν όλη την τελευταία δεκαετία.) Όπως ακριβώς οι εξελίξεις μετά την 11η Σεπτεμβρίου, σαν τις εισβολές στο Αφγανιστάν και το Ιράκ, έδειξαν ότι ο ά-κεντρος και «οριζόντιος» κόσμος της παγκοσμιοποίησης ήταν περισσότερο ένα διαφημιστικό τέχνασμα παρά μια πραγματικότητα, όπως ακριβώς η επιστροφή του κράτους επιτήρησης με τον "πόλεμο ενάντια στην τρομοκρατία" έδειξε ότι το Διαδίκτυο δεν ήταν καθόλου πεδίο ανοικτής επικοινωνίας, έτσι, και τα γεγονότα αυτού του Σεπτεμβρίου και των πρώτων ημερών του Οκτώβρη δείχνουν ότι η εποχή της συμβολικής, μελλοντο-κεντρικής οικονομίας που λειτουργεί με την ταχύτητα του φωτός έχει φθάσει στα όριά της μέσα σε ένα κατακλυσμό μειωνόμενων τιμών μετοχών, πτωχευμένων επενδυτικών οίκων, κατασχεμένων σπιτιών και πόλεων από σκηνίτες.

Είναι επίσης σαφές ότι το bailout deal είναι τόσο ισχυρό όσο τα αποτελέσματα που παράγει. Δεν υπάρχει καμία εγγύηση ούτε ότι η εξαγορά «τοξικών» δανείων εκατοντάδων δισεκατομμυρίων δολαρίων θα αρκεί για να «αποκατασταθεί» η εμπιστοσύνη στον χρηματοοικονομικό τομέα, ή ότι οι ροές πιστώσεων θα επανακάμψουν μέχρι το σημείο να καταστεί πιθανή μια οικονομική άνοδος, ή ότι θα υπάρξει μια επιστροφή στα ιστορικά κανονικά επίπεδα απασχόλησης μετά από μια περίοδο «διαταραχής». Επιπλέον, μερικές συνιστώσες του συστήματος μπορεί τελικά να απορρίψουν τη διαπραγμάτευση που είχαν προηγουμένως αποδεχθεί όταν θα έρθουν αντιμέτωπες με τις απαιτήσεις που απλά υπονοούνταν στην αρχική προσφορά. Παραδείγματος χάριν, πώς θα ανταποκριθούν οι εργαζόμενοι στην απαίτηση της επόμενη κυβέρνηση να επενδυθούν τα αποθεματικά κοινωνικής ασφάλισης σε μετοχές αμέσως μετά που θα έχουν παρακολουθήσει την τελευταία μιας σειράς καταρρεύσεων του χρηματιστηρίου; Οι οικονομικοί οίκοι δεν θα αρνηθούν να προχωρήσουν εάν οι ρυθμίσεις είναι πάρα πολύ αυστηρές; Η κατάρρευση του νεοφιλελευθερισμού θα οδηγήσει σε ένα ισχυρότερο αντικαπιταλιστικό κίνημα στις ΗΠΑ είτε σε κάτι που θα μοιάζει με αυτό που θα αποκαλούσαμε " φασισμό"; Αυτό το είδος ερωτημάτων θα είναι κεντρικό για να κατανοήσουμε την ταξική πολιτική της «εξόδου» του κεφαλαίου από το νεοφιλελευθερισμό που πραγματοποιείται τώρα.

6. Οι κριτικοί της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης μπορούν για μια στιγμή να ξαποστάσουν και να κοιτάξουν χαιρέκακα το πεπρωμένο του αντιπάλου τους... αλλά μόνο για μια στιγμή, γιατί οι συνέπειες αυτού του " bailout" είναι βαρυσήμαντες και πρέπει να εξεταστούν προσεκτικά τόσο από την μεριά του κράτους όσο και από την μεριά του προλεταριάτου.

Ο μεγάλος διάλογος με την Κίνα στον οποίο έχει εμπλακεί η αμερικανική κυβέρνηση για περισσότερο από μια δεκαετία σχετικά με το ρόλο του κράτους στον καπιταλισμό έχει κερδηθεί από τους Κινέζους (τουλάχιστον για αυτόν τον γύρο). Αυτή είναι μια σημαντική στρατηγική έκβαση του "bailout" και αναφέρεται συχνά όταν συζητείται το διεθνές ξεπέραςμα (*fall-out*) της κρίσης. Το bailout είναι ένα ιδεολογικό χτύπημα μείζονας κλίμακας. Πώς μπορεί η αμερικανική κυβέρνηση να προωθήσει σοβαρά την οικονομική άρση των ελέγχων την ίδια την στιγμή που ασκεί ακριβώς την αντίθετη πολιτική; Είναι αλήθεια ότι δεν πρέπει να περιμένουμε συνέπεια στον κόσμο της εξουσίας. Σε τελευταία ανάλυση, η αμερικανική κυβέρνηση διακηρύσσει την κατάργηση των γεωργικών επιχορηγήσεων στις κυβερνήσεις της Αφρικής την ίδια στιγμή που αυξάνει αισθητά τις επιχορηγήσεις στους δικούς της αγρότες! Αλλά υπάρχουν όρια στην πολιτική υποκρισία και, επιπλέον, χώρες όπως η Κίνα στις οποίες οι ΗΠΑ διακηρύσσουν την οικονομική άρση των ελέγχων είναι ακριβώς εκείνες που έχουν την ικανότητα να αντισταθούν στον εναγκαλισμό τους.

Αντίθετα, το Κινεζικό μοντέλο του ισχυρού κρατικού ελέγχου του χρηματοοικονομικού τομέα και της συναλλαγματικής ισοτιμίας έχει αποδειχθεί ο νικητής σε αυτήν την περίοδο, όχι μόνο σε σχέση με τη Ρωσική μετάβαση από τον Κομμουνισμό στον Καπιταλισμό αλλά τώρα, προφανώς, και σε σχέση με την Αμερικανική μετάβαση από το Νεοφιλελευθερισμό σε μια μορφή Οικονομικού Σοσιαλισμού. Αλλά αυτή η νίκη έχει επίσης τις συνέπειες της για την ανάπτυξη μιας πλήρους πολιτικής οικονομίας. Τι θα σημάνει η επανέισοδος του κράτους στη μικρο-οργάνωση της οικονομίας για ολόκληρο το σύστημα; Ο Νεοφιλελευθερισμός έχει υπάρξει ένα πολιτικό και πολιτισμικό παράδειγμα εκτός από οικονομικό. Θα απαιτηθεί πολύ έρευνα για να αποτιμηθεί το πώς αυτοί οι τομείς της ζωής θα επηρεαστούν από την κατάρρευσή του. Πώς θα μπορούσε ένα κινεζικού τύπου οικονομικό μοντέλο να αιματώσει την αμερικανική πολιτική και τον αμερικανικό πολιτισμό;

Τέλος, είναι η αμερικανική εργατική τάξη έτοιμη να οδηγήσει την παγκόσμια κοινωνία έξω από αυτόν τον κατακλυσμό του Νεοφιλελευθερισμού; Η ηλεκτρονική επίθεση στους πολιτικούς στην Ουάσιγκτον μέσω του Διαδικτύου και των τηλεπικοινωνιών που οδήγησαν στην πρώτη ήττα της νομοθεσίας του bailout έδωσε σε πολλούς ανθρώπους ανά την υφήλιο κάποια ελπίδα, αλλά δεν ακολουθήθηκε από μια πιο επίμονη αντίσταση και νικήθηκε σε μια εβδομάδα. Από τη διστακτική πολιτική απάντηση στην «κεραυνοβόλα επίθεση» της Κυβέρνησης Μπους, η άμεση απάντηση πρέπει να είναι "Όχι" Οι ραδιοφωνικές συνεντεύξεις και οι διαμαρτυρίες στο Διαδίκτυο ήταν τελικά αδύνατα μέσα στον συγκεκριμένο αγώνα. Πράγματι, με το να θεωρούνται οι «subprime» υποθήκες αιτία της κρίσης, τα αιτήματα της εργατικής τάξης για μια αξιόπιστη κατοικία και εισοδηματική ασφάλεια έχουν στανταριστεί ως συστηματικά «τοξικές» για το πιστωτικό σύστημα (για να χρησιμοποιήσουμε τις κυρίαρχες μεταφορές των ημερών μας). Η παρεμπόδιση της πιστωτικής διαδρομής από τη μακροπρόθεσμη στασιμότητα του μισθού θα έχει σημαντικές στρατηγικές συνέπειες. Δεδομένου ότι το κεφάλαιο δεν θα επιτρέψει στην αμερικανική εργατική τάξη να είναι μια κατηγορία εισοδηματιών (που ζουν από τη συνεχώς αυξανόμενη αξία των μετοχών τους και την αντικειμενική αξία (*equity*) των σπιτιών τους), οι εργάτες πρέπει να επιστρέψουν στο σκληρό τερραίν των μισθών στην ερχόμενη εποχή, όσο δυσμενές κι αν φαίνεται.

ⁱ *bailout*: Το Emergency Economic Stabilization Act of 2008, αποκαλούμενο και bailout (ξελάσπωμα) του οικονομικού συστήματος των ΗΠΑ, είναι ένας νόμος που ψηφίστηκε σε απάντηση στην κρίση των subprime υποθηκών και δικαιοδοτούσε το Θησαυροφυλάκιο των ΗΠΑ να ξοδέψει έως \$700 δις για να εξαγοράσει κατασχεμένα περιουσιακά στοιχεία, κυρίως ενυπόθηκα δάνεια (? securities based on mortgage), και να κάνει ενέσεις κεφαλαίου στις τράπεζες. Ξένες και εγχώριες τράπεζες συμπεριλαμβάνονται στο πρόγραμμα.

ⁱⁱ *gold standard*: ένα νομισματικό σύστημα στο οποίο η καθορισμένη οικονομική μονάδα μέτρησης είναι ένα δεδομένο βάρος χρυσού

ⁱⁱⁱ *Subprime* δανεισμός (συνώνυμα: near-prime, non-prime, second-chance δανεισμός) σημαίνει τη σύναψη δανείων που βρίσκονται στην πιο επικίνδυνη κατηγορία καταναλωτικών δανείων και τυπικά πουλιούνται σε μια ξεχωριστή αγορά από τα prime δάνεια. Υπάρχουν διάφορα τεχνοκρατικά κριτήρια για τον καθορισμό των κατηγοριών ρίσκου. Αυτός ο δανεισμός συμπεριλαμβάνει μια ποικιλία πιστώσεων όπως υποθήκες, πιστωτικές κάρτες και auto loans (?). Ο όρος χρησιμοποιήθηκε ευρέως από τα media κατά τη συμπίεση των πιστώσεων (credit crunch) του 2007.

^{iv} *credit crunch* είναι μια μείωση στη γενική διαθεσιμότητα δανείων (ή πίστωσης) ή μια ξαφνική σκλήρυνση των απαιτούμενων προϋποθέσεων για να πάρει κανείς δάνειο από μια τράπεζα, άσχετα από την άνοδο των επίσημων επιτοκίων. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η σχέση μεταξύ της διαθεσιμότητας πίστωσης και των επιτοκίων έχει έμμεσα αλλάξει, έτσι ώστε είτε η πίστωση να είναι λιγότερο διαθέσιμη με ένα δεδομένο επίσημο επιτόκιο είτε να σταματά να υπάρχει μια ξεκάθαρη σχέση μεταξύ των επιτοκίων και της διαθεσιμότητας πιστώσεων. Πολλές φορές η συμπίεση των πιστώσεων συνοδεύεται από μια αναζήτηση λιγότερο επικίνδυνων επενδύσεων από όσους δανείζουν και τους επενδυτές, συχνά εις βάρος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

^v «ownership» *society* στο πρωτότυπο

^{vi} *governance* στο πρωτότυπο

μετάφραση και επιμέλεια του Κ. από την πρωτοβουλία (και σχετικά πρόχειρα στην προσπάθεια να προλάβουμε τις εξελίξεις) και διορθωμένη από εμάς. το πρωτότυπο στα αγγλικά βρίσκεται στο <http://news.infoshop.org/article.php?story=20081022233913677> και οι υποσημειώσεις είναι από το wikipedia, όχι ότι είναι και πολύ διαφωτιστικές.